

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שביעי

היכל
תשיעי

הלכות בית הבחירה להרמב"ם

עם

חידושים וביאורים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תדפיס מיוחד

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת הק"כ להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

פתח דבר

בקשר להוראת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח ללמוד במשך ימי בין המצרים בעניני בית
הבחירה –

הננו מו"ל תדפיס מתוך ספר „הלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים“,
הוצאה חדשה – שבשלבי עריכה כעת.

* * *

ויה"ר שבימים אלו ממש „יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים“,
בהתגלותו המיידית של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח, ותיכף ומיד ממש יוליכנו קוממיות לארצנו
הק', ונשמע נפלאות מתורתו – תורתו של משיח צדקנו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות
מלך המשיח לעיני כל, והיתה לה' המלוכה.

ועד להפצת שיחות

ו' מנחם-אב, ה'תשפ"א (הי' תהא שנת פלאות אראנו),
שנת הק"כ להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
ברוקלין, נ.י.

– SPECIAL EXCERPT FROM –
RAMBAM HILCHOS BEIS HABECHIRA
IM CHIDDUSHIM UBIURIM

©

Published and Copyrighted by
VAAD L'HAFOTZAS SICHOS
788 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213
Tel: (718) 774-7200 • (347) 787-5754
www.sichot.org • vls770@gmail.com
Printed in U.S.A.

שיטת רש"י בפירושו על התורה בנרות המנורה

סימן א

פי הנרות טס של זהב כו", ומחתות – הם ספלים שתחת כל נר ונר כו".]

אבל רש"י – בפירושו על „ככר זהב טהור" כותב: „שלא יהי' משקלה עם כל כלי' אלא ככר כו", ולפני זהי' הוא מבאר: „ומלקחי' הם הצבתים כו", „ומחתותי' הם כמין בויכין קטנים שחותה בהן כו" – נמצא (לדעתו) שגם הכלים הנפרדים מהמנורה נכללים בככר¹⁰ –

וטעמו י"ל: הפירוש הפשוט¹¹ של: א) מלקחיים ומחתה – בכ"מ בתנ"ך – הוא כלי נפרד מהדבר שלצרכו משתמשים בזה – לדוגמא בהמזבח¹². ב) „ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה" הוא, ש„אותה" – המנורה – ו„כל הכלים האלה"¹³ – כל הכלים הנזכרים בפסוק¹⁴ – צריכים להיעשות מה"ככר זהב טהור"¹⁵.

על פי זה, מכיון שלשיטת רש"י אין שייכות בין התנאי ד„מקשה" להשיעור ד„ככר זהב טהור", הרי נמצא, שזה שה„נרות" היו מה„ככר" – אינה הוכחה (לשיטתו) שהם היו „מקשה" (עם המנורה).

ג. והנה בהשקפה ראשונה נראה, שרש"י סובר שהציווי ד„מקשה" בהמנורה הוא גם בה„נרות", כי על „מקשה תיעשה המנורה"¹⁶ מפרש רש"י „שלא יעשנה

א. נחלקו בגמרא, באופן עשיית נרות המנורה: לדיעה אחת הנרות היו חלק מהמנורה, כי זה שהמנורה צריכה להיות „מקשה" (ולא פרקים (ממשי)) כולל גם את הנרות, והדיעה השני' היא, שהנרות היו נפרדים מהמנורה, ורק שלפני הדלקה העמידום על קני המנורה [ובהטבת (ניקוי) הנרות הי' „מסלקן (מהמנורה) ומניחן באהל ומקנחין"¹⁷].

ובגמרא מקשר זה עם המחלוקת, בענין מה שכתוב במנורה¹⁸ „ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה" ואם הכוונה גם לנרות, שגם הם „באות מן הככר" (ולפי"ז הם היו „מקשה"), או שרק המנורה לבד „באה מן הככר", אבל לא הנרות (ולפי"ז הנרות לא היו „מקשה").

והרמב"ם פוסק להלכה: „מנורה הבאה זהב תהי' כולה ככר עם נרותי' ותהי' כולה מקשה . . . שהנרות קבועין במנורה והם מכלל הככר".

ב. נתבאר כמה פעמים, שרש"י בפירושו על התורה מפרש ע"ד הפשוט, אפילו כשאין זה מתאים עם חלק ההלכה שבתורה – ורואים זה בהדגשה בשיטת פירושו בנדו"ד.

כנ"ל, בגמרא מקשר את המחלוקת האם הנרות צריכים להיות מקשה (עם המנורה) עם המחלוקת אם הם „באות מן הככר". וכדברי הרמב"ן: „על דעת כולם לא יבוא במשקל הככר אלא גוף המנורה במה שהוא עמה מקשה" – ומטעם זה הוא מסביר, שלפי הדיעה (בברייתא דמלאכת המשכן*) שהמלקחיים והמחתות „באות מן הככר", אין הם „כלים נפרדים" מהמנורה, אלא הם חלק מהמנורה [מלקחיים – הם שעושין על

9 שם, לח.

10 ברא"ם, גו"א ועוד – שכוונת רש"י ב"כל כלי" היא רק ל„נרותי", עיי"ש. אבל כמדובר כמה פעמים, רש"י כתב פירושו בסגנון ברור גם לבן חמש למקרא, מבלי ליתן מקום לטעות מהי כוונתו. ומכיון שכתב „עם כל כלי", הרי פשוטו, כולל הכל – גם מלקחי' ומחתותי'. וכפי' הרמב"ן בכוונת רש"י [ושם, דמ"ש רש"י „כן הוא פשוטו של מקרא". וראה גם ראב"ע לקמן פסוק מ]. וראה נימוקי שמואל לרמב"ן שם.

11 משא"כ בלימוד ע"ד הדרש וההלכה י"ל שרק הפרט ד„זהב טהור" קאי על „את כל הכלים האלה" – ראה מנחות וברייתא דמלאכת המשכן שם, רמב"ן שם.

12 ישע"י ו. ו. תרומה כז, ג ובפרש"י.

13 ומש"נ „את כל הכלים האלה" הוא כמו „ואת" וכמפורש בויקהל לז, כד.

14 ויל"ע בנוגע ל„כל כלי שמנה" (במדבר ד, ט).

15 וכן מוכח מזה שהציווי ד„ככר" נאמר רק בסוף הפרשה לאחרי הציווי על עשיית הכלים.

16 תרומה כה, לא.

1) מנחות פח.ב. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ט. וראה רמב"ן תרומה כה, לט. ועוד.

2) תרומה כה, לא. לו.

3) ראה פרש"י ורש"י כתי' מנחות שם ד"ה של פרקים. פרש"י ד"ה מסלקן.

4) מנחות שם.

5) תרומה כה, לט.

6) הל' ביהב"ח פ"ג ה"ד. שם ה"ו.

7) תרומה שם.

8) נסמן לעיל הערה 1.

כתובים כל הפרטים באותו הסדר].

מכך שהציווי „ועשית את נרותי גו“¹⁷, נכתב לאחרי הפרטים ופרטי פרטים של עשיית המנורה ולאחרי הציווי „כולה מקשה אחת גו“¹⁸, מובן, שלפי פשוטו של מקרא שהוא דרך פירוש רש"י על התורה, „נרותי“ הינם דברים נפרדים שאינם שייכים לגוף המנורה²³ – הם בסוג ד, „מלקחי ומחתותי“ שנכתבו תיכף לאחר נרותי.

ה. עוד הוכחה לכך: בפ' פקודי, שם מסופר²⁴ איך שהביאו את המשכן למשה, כתוב²⁵: „את המנורה הטהורה את נרותי גו“ – בשלמא באם נפרש שהנרות היו נפרדים מהמנורה, מובן מדוע הפסוק מחלקם בסדר ההבאה²⁶,

אבל באם הנרות היו „מקשה“ עם המנורה, אין מקום לומר שהביאו את המנורה ו(גם) נרותי – שהרי בהבאת²⁷ המנורה במילא מובאים גם הנרות [כשם שלא שייך לומר שהביאו את המנורה ואת הקנים והגביעים וכו].

ו. עפ"י הנ"ל – שלפי שיטת רש"י בפירושו על התורה הנרות אינם נכללים בהציווי „מקשה“ – יתורצו כמה שינויים (לגבי כאן) ותמיהות בפירוש רש"י בפ' ויקהל (שם התורה חוזרת על מלאכת המשכן):

בפסוק²⁸, „ואת מנורת המאור ואת כלי ואת נרותי“ עומד רש"י על „נרותי“ ומפרש: „לוציני“²⁹ בלעז בזיכים שהשמן והפתילות נתונים בהן“.

23 כ"כ גם באוה"ח לעיל שם פסוק לו [ושם: דלכו"ע (במנחות שם) אין הנרות מקשה, עיי"ש. ואכ"מ] ור"פ בהעלותך, ובחזקוני פסוק לו: כתב עשית לנרות ללמדך שהם היו כלים לבדם ונעים ונדים היו מן הקנים.

ולהעיר: כמבואר בפנים [דלפרש"י הנרות לא היו מגופה של מנורה] מפורש הוא בפרש"י דה"ב (ד. כ. הובא באוה"ח בהעלותך שם) – אבל י"א (שם הגדולים להחיד"א ע' רש"י) שפירוש דה"י אינו מרש"י.

24 לט, לג ואילך.

25 שם, לו.

26 והטעם למה מפרט „נרותי“ – מובן מהמבואר לקמן בפנים – בסופו.

27 מה שנפרטו בפ"ע בויקהל (לה, יד) בנוגע לעשייתם – י"ל שהוא מפני חשיבותם כדלקמן בפנים שם ועד"ז יש לדחוק בנוגע ל„וכסו“ (במדבר ד, ט).

28 שם.

29 כ"ה בדפוסי רש"י לפנינו. ובדפוסים הראשונים וכת"י רש"י – בכמה שינויים. ובכמה מהם – „לוציני“²⁹, ככפרש"י תצה (ל, ז), במדבר (שם). ועד"ז הוא בפרש"י שבת כב, ב ד"ה נר. ובפרש"י ביצה (כב, א ד"ה שרגא): נר של חרט קרויז"ל בלעז. וראה פרש"י מנחות שם ד"ה נר של מקדש. ואכ"מ.

חוליות ולא יעשה קני' ונרותי איברים איברים ואח"כ ידביקם¹⁷. . . אלא כולה באה מחתיכה אחת כו' ומפריד הקנים אילך ואילך. ומכיון שאסור לעשות „איברים איברים ואח"כ ידביקם“ לכאורה הכוונה, שהנרות צריכים להיעשות מלכתחילה „מקשה“ עם המנורה.

אמנם כד דייקת שפיר, אין זה מוכרח: רש"י אומר רק, ש„מקשה תיעשה המנורה“ שולל שהמנורה לא תיעשה באופן של „(איברים איברים) ואח"כ ידביקם“ (היינו שאסור שהמנורה תיעשה על ידי הדבקת חלקים נפרדים) – ובזה אומר רש"י, שכמו שאסור לעשות קני המנורה „איברים איברים ואח"כ ידביקם“ כך גם אסור לדבק את הנרות להמנורה [שאז המנורה אינה „מחתיכה אחת“].

אבל רש"י אינו אומר כלום מה דין הנרות אם הם נשארים חלקים נפרדים מהמנורה – אלא שמעמידים אותם על ראשי הקנים – שבאופן זה הרי המנורה היא „מקשה“, מחתיכה אחת¹⁸, ששום חלק ממנה אינו מדובק למנורה.

עפ"ז גם מתורץ הטעם שבסיום פירושו רש"י מזכיר רק את הקנים ולא את הנרות.

ד. מכיון שלא נמצא ברור¹⁹ בפרש"י מה שיטתו בזה, וגם אינו אומר ע"כ „איני יודע“ (כפי שאומר במקומות אחרים²⁰, כשהפירוש בפסוק אינו ברור), צריך לומר, שבלמוד על דרך הפשט זהו פשוט כל כך, שרש"י אינו צריך לבאר זאת בפירושו, כי זה פשוט וברור בפסוקים עצמם.

והביאור בזה:

הסדר בפרשת מלאכת המנורה הוא: בתחילה²¹ בא הציווי „ועשית מנורת זהב גו' מקשה גו' ירכה וקנה גביעי' כפתורי' ופרחי' ממנה יהיו“ (לאח"ז הפסוק מפרט את עשיית קני המנורה גביעי' וכו', ומסיים: כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור). ורק לאח"ז כתוב: „ועשית את נרותי שבעה גו' ומלקחי ומחתותי גו' ככר זהב טהור גו'“ [וכמו"כ בפ' ויקהל²², שם מסופר איך עשו את המנורה בפועל,

17 ראה ברייתא דמלאכת המשכן שם. ספרי בהעלותך ח, ד.

18 „וכולה באה מחתיכה אחת“ – היינו המנורה עם קני'.

19 דוחק גדול לומר שסומך שיבינו זה מהשמטתו „נרות“ בסיום הד"ה.

20 תולדות כח, ה. ועוד (נסמנו בלקו"ש ח"ה ע' 1 שוה"ג הא' להערה 2).

21 תרומה שם, לא ואילך.

22 לו, יז ואילך.

שיטת רש"י בפירושו על התורה בנרות המנורה

ה

ואינו מובן:

מפני שהוא סומך על מה שהוא כבר פירש קודם –

וא"כ מכיון שרש"י כבר פירש את ה"נרות" ב"מקום צוואתם" – מדוע הוא חוזר ומפרש דוקא זאת עוד פעם?

(ג) מדוע מוסיף רש"י ומקדים "לוציני"ש בלע"ז" – דלכאורה, ממנ"פ: באם הפירוש "בזיכין וכו'" אינו מספיק ונצרך לדעת את ה"לעז", הרי רש"י הי' צריך להביא זאת כשמפרש בפעם הראשונה את הפירוש של "נרות" (בפרשת תרומה³⁴), ובאם אין נצרכים לזה, כי די בפירוש "כמין בזיכין כו'", מדוע הוצרך להוסיף את ה"לעז" בפ' ויקהל?

ז. ויובן זה בהקדים עוד דיוק בפירש"י זה – ובהקדם: כבר דובר כמ"פ בנוגע לזה שכל תיבה (ואות) בפרש"י על התורה הוא בתכלית הדיוק, וזהו לא רק בנוגע לתיבות בגוף הפירוש, אלא גם התיבות שהוא מעתיק מהפסוק כדיבור המתחיל הינם בדיוק.

אחד מהמקומות, שרואים זאת (עד כמה מדויק דיבור המתחיל של רש"י) באופן בולט, הוא בפירש"י הנזכר: בפסוק הנ"ל – "ואת מנורת המאור ואת כלי ואת נרותי ואת שמן המאור" – כותב רש"י שלושה ד"ה נפרדים: (א) "ואת כלי", מלקחים ומחתות". (ב) "נרותי", לוציני"ש וכו' (כנ"ל)". (ג) "ואת שמן המאור, אף הוא צריך חכמי לב כו'".

רואים בזה שינוי בולט: בד"ה הראשון והאחרון רש"י מעתיק גם את תיבת "ואת", ואילו בד"ה השני הוא מעתיק את תיבת "נרותי" בלבד ולא את תיבת "ואת".

ח. ע"פ הנ"ל – שלשיטת רש"י הנרות לא היו בכלל "מקשה" – הרי זה מובן:

מכיון שלשיטתו ה"נרות" אינם מהמנורה גופא, צריך לומר, שכשהפסוק אומר "ככר . . יעשה" אותה את כל הכלים האלה³⁵, הנרות אינם נכללים ב"אותה" (המנורה) אלא ב"כל הכלים האלה" – הנרות הינם מכלי המנורה.

אבל כשמגיעים לפרשת ויקהל שנאמר בפסוק, ואת

תיב"ע, ראב"ע וחזקוני תרומה שם.

ולכן מפרש רש"י ד"הפנים" פירושו ע"ש שהיו לו פנים כו', ומ"ש "הפנים" הוא כי "כבר פרשתי כו'" (היינו שכבר מפורש לעיל – ובמילא ידוע ע"ד זה), ולכן נאמר "הפנים" בה"א הידיעה.

(34) וכרשב"ם פרשת תרומה שם.

(35) ועד"ז בפ' תשא ל, כז, לא, ח. ויקהל לו, כד.

(א) על התיבות "את נרותי" בפרשת תרומה³⁰ (בו מוזכרים נרות המנורה בפעם הראשונה) מפרש רש"י: כמין בזיכים שנותנין בתוכן השמן והפתילות – א"כ מכיון שרש"י כבר ביאר בפרשת תרומה את הפירוש של הנרות, מדוע הוצרך לחזור לפרשו עוד פעם בפ' ויקהל³¹?

(ב) התמי' מתחזקת יותר: רש"י עצמו אומר (בפ' ויקהל³²) כמה פסוקים קודם: "כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צוואתם"

– ומהאי טעמא רש"י אינו מפרש שם את (רובא דרובא של) הענינים נדבת ומלאכת המשכן (אלא בדבר שנתחדש שם ואין יודעים זאת מ"מקום צוואתם"³³)

(30) כה, לו. וראה פרש"י לעיל שם פסוק לא (וצ"ע למה כופל רש"י כאן הפירוש דנרותי'. וכן – טעם השינויים ואכ"מ).

(31) ומה שבפ' תצוה (שם) מפרש רש"י "הנרות, לוציני"ש בלעז כו' – י"ל שאין כוונת רש"י לפרש תיבת "הנרות", כ"א לתרץ: מזה שנאמר שם "בהטיבו את הנרות" ותיכף בפסוק שלאח"ז "ובהעלות אהרן את הנרות", משמע, שקאי על אותם הנרות, וקשה: "בהטיבו את הנרות" קאי על הכלי "ובהעלות אהרן את הנרות" קאי על האור – ע"ד (בהעלותך ח, ב ובפרש"י) בהעלותך את הנרות "ע"ש שהלהב עולה" – (הפתילות) כו'?? ומבאר רש"י, דזה שהכלי נק' נרות הוא כמו "לוציני"ש בלעז" – שתיבה זו פירושה (ושרשה) ענין האור – והיינו שהכלי נק' ע"ש האור (השמן והפתילות) שבה, כדלקמן בפנים ס"ט. וראה ד"ה ת"ר נ"ח תרמ"ג פ"א: ושניהם הם כוונה אחת לענין זה שעיקר קיום האור הוא ע"י הנר כו', עיי"ש.

בפ' במדבר שם מפרש רש"י עוה"פ "נרותי", לוציני"ש בלע"ז שנותנין בהן השמן והפתילות. ומפרש שם ג"כ עוה"פ "מלקחיי" ומחתותי" – ובאופן אחר מפירושו בפרשת תרומה (כה, לח). ואכ"מ.

(32) לה, ה.

(33) או לתרץ הפסוק, וכמו בפרש"י לה, יד: ואת שמן המאור, אף הוא צריך חכמי לב כו'.

ומה שמפרש רש"י (שם, יג), "לחם הפנים, כבר פרשתי ע"ש שהיו לו פנים לכאן ולכאן כו'" – דלכאורה: א) הפירוש מיותר. ב) ובפרט שרש"י עצמו מתחיל ומדגיש "כבר פרשתי" –

י"ל שכוונת רש"י לשלול הטעות דמש"נ "לחם הפנים" (בתוספת ה"א**) – דלא כמש"נ "במקום צוואתם" (פרשת תרומה כה, ל) "לחם פנים" (בלי ה"א) – פירושו לחם שמניחים "לפני" "בפנים", ע"ד פי'

* מש"נ בפרשת תרומה (כה, לו) "ועשית את נרותי גו' (ותיכף לאח"ז) והעלה את נרותי" – אינה קושיא כ"כ, כי אפשר לפרש (בדוחק עכ"פ) "והעלה את נרותי" (לא – הדלקת הנרות, כ"א) – שימת הנרות על ראשי הקנים שהיו, והאיר על עבר פני", כפי' הרשב"ם וחזקוני שם. ועיין פרש"י (ורא"ם) שם.

* במשכיל לדוד (ועד"ז בשפ"ח), דקשה לרש"י למה צריך ע"ז חכמי לב – אבל מזה שרק על הפסוק שלאח"ז כותב רש"י "ואת שמן המאור" אף הוא צריך חכמי לב כו' משמע, דבהכתובים עד שם לא זו היא קושיית רש"י.

** להעיר מפרש"י ויצא לא, יג.

חידושים וביאורים בהל' בית הבחירה

מכיון שבהן מתבטא המכוון והתכלית של עצם המנורה – ליצור אור³⁷ [שנעשה מ(מה שבתוך) הנרות (שהשמן והפתילות נתונים בהן)³⁸].

ומכיון שהנרות הם עיקרה של כל המנורה – א"כ מובן מדוע הפסוק מחלקם מ(שאר) כלי המנורה³⁹.

37 ואף שאין צריך לאורה (פרש"י בהעלותך ח, ב) – מ"מ מובן, שענינה של המנורה הוא אור וכמש"נ שמן למאור, ושמה מוכיח: מנורת המאור.

38 ובה מתורץ ג"כ שינוי לשון רש"י בפרשת תרומה לגבי פ' ויקהל: בפרשת תרומה – „כמין בזיכין שנותנין בתוכן השמן והפתילות“ (שמדבר ע"ד פעולת האדם – שנותנין כו"). ובפ' ויקהל – „בזיכים שהשמן והפתילות נתונים בהן“ (מדבר ע"ד „השמן והפתילות שהם נתונים בהן“),

כי בפרשת תרומה מבאר צורת הנרות ותפקידם („כמין בזיכין כו"), ובפ' ויקהל – שהנרות הם מקור ומקום האור (מפני „השמן והפתילות נתונים בהן“).

39 ועפ"ז מובן מה שדוקא בפ' ויקהל מוסיף רש"י „בזיכים כו" ולא בפ' תצוה שרק מביא ה„לעז“ (כנ"ל הערה 31): בפ' תצוה מבאר פירוש התיבה, ולזה די הפירוש דה„לעז“ של נרות שהוא ע"ש האור, משא"כ בפ' ויקהל שכוונת רש"י לבאר שהנרות הם עיקר המנורה (שלכן נפרטו בפ"ע), ולכן מסביר איך שהנרות הם ענין האור („השמן והפתילות נתונים בהן“).

מנורת המאור ואת כלי' ואת נרותי", הרי לפי הנ"ל יוקשה: מכיון שכבר נאמר „ואת כלי" שכולל גם את הנרות – א"כ מדוע נאמר „ואת נרותי" בפ"ע?

ובכדי לתרץ זאת, עומד רש"י על „ואת כלי" ומפרש – „מלקחים ומחתות", ותיכף לאח"ז הוא מעתיק מהפסוק „נרותי" ומשמיט את תיבת „ואת (נרותי)" – וכוונתו להדגיש בזה, שצריך ללמוד את הפסוק באופן שכאילו לפני „נרותי" לא נכתב התיבה „ואת" – מכיון ש„נרותי" הוא (גם) פרט של „ואת כלי"³⁶, ז.א. פירוש הפסוק הוא: „ואת כלי' (שהם) מלקחים ומחתות נרותי".

ט. ועדיין צריך להבין: מדוע אכן צריך הפסוק לחלק את „נרותי" מכלל כלי המנורה?

ע"כ אומר רש"י – „לוציני"ש בלעז", שכוונת השרש של המילה „בלעז" – היא אור (ליכטקייט), והטעם שהנרות נקראים על שם האור, הוא (כהמשך דברי רש"י) „בזיכים שהשמן והפתילות נתונים בהן", היינו

36 משא"כ „שמן המאור". שלכן מעתיק רש"י תיבת „ואת" בד"ה שלאח"ז – „ואת שמן המאור" – אף שלגוף פירושו שם אין נוגע תיבת „ואת".

סימן ב קדושת בתי ערי חומה

ג. בשילוח מצורעים מערי חומה יש שני דינים:

(א) הדין (שבפ' נשא) דוישלחו מן המחנה גו' ולא יטמאו את מחניהם גו', שדין זה (א) – נוגע לקדושת המחנות (ולהצל"ח ומנ"ח הנ"ל – לקדושת ירושלים), (ב) – זהו חובה על בית דין (או על הציבור) לשלחו:

(ב) המצוה ד"בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"ג, י"ל, שאינו נוגע לקדושת המחנות (ולא לקדושת ירושלים), כי לזה שישנן מחנות בהתיישבות דבני ישראל (ושירושלים מיושבת ע"י בני"ג, ב) שזהו חובה על המצורע עצמו.⁴

(1) ולהעיר מפרש"י מגילה ח, ב. ד"ה כל ימי. וראה פסחים סז, א. ובהערה הבאה.
 (2) וראה רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"י ה"ז. תוד"ה וקדשו ערכין לב, ב. וראה ר"ש ופי' הרא"ש כלים פ"א מ"ז.
 (3) להעיר מתוד"ה על כתובות (מה, ב): דעיר שרובה עכו"ם בטלה קדושת היקף חומה (ואין משתלחין ממנה מצורעין).
 (4) ובפרט ע"פ פ"י הראב"ד לתו"כ תזריע יג, מו: שיהא כמנודה שאסור בארבע אמות שלו . . ומכאן למדו חכמים שהמצורע הוא כמנודה וכאבל כו'. (וראה לקו"ש ח"ח ע' 134 הערה 19 בנוגע למרים). וראה סוגיית הגמ' מועד קטן יד, ב. ואילך. פרש"י שם ד"ה שינהיג. ועוד.

פ"ז הי"ג: עיירות המוקפות חומה מקודשות משאר הארץ, שמשלחין מתוכן את המצורעים וכו'

בענין זה ראה לקו"ש ח"ח ע' 631 (שם חוקר בדיון זה בזמננו אחר החורבן, ע"ש בארוכה), ושם:

א. דלדעת רש"י (ברכות ה, ב) דין זה, שמצורע משתלח חוץ לערים מוקפות חומה נוהג בזמן הזה, משא"כ לדעת התוס'.⁵

ובחידושי הרשב"א ותוס' הרא"ש שם, הרי למ"ד קידשה לעתיד לבוא, זה נוהג גם בזמן הזה. ע"ש. וא"כ: (א) למ"ד לא קידשה לעת"ל אי"ז נוהג בזמן הזה. וכך הוא דעת הראב"ד הל' בית הבחירה פ"ז הי"ד. ועוד כמה ראשונים. (ב) למ"ד קידשה לעת"ל הוי מדאורייתא.

ב. בצל"ח ברכות שם ובמנחת חינוך (מצוה קסט ס"ק יד. ובמצוה שסג קרוב לסופו) שגם בימי ר' יוחנן טעון שילוח מירושלים (ולא משאר ערי חומה). אבל מתוס' ברכות שם, שכתבו „והאיך הי' מדבר ר' יוחנן מדבר שלא הי' נוהג בימיו" משמע דלא סבירא להו כהצל"ח ומנ"ח.

שיחה א

אופן השראת השכינה בבית המקדש

צמצום והגשמה, ובכתיבת שכל ע"י אצבעות היד אין השכל משתנה ע"י האצבעות. אבל זה שהשראת השכינה בביהמ"ק היתה בדרך התלבשות – הכוונה בזה היא (רק) להמעלה שבהתלבשות, דהגילוי שהאיר בביהמ"ק (גם לאחר התלבשותו בביהמ"ק שהי' במקום גשמי) הי' למעלה מגדר מקום, וענין ההתלבשות הוא שהגילוי שלו בביהמ"ק הגשמי הי' בפנימיות. ולהוסיף, דזה שהשראת השכינה בביהמ"ק היתה בדרך התלבשות, מורה גם על גודל מעלת הגילוי שהאיר בו. דזה שהגילוי נמשך (גם) במקום גשמי ובאופן התלבשות הוא לפי שהגילוי שהאיר בביהמ"ק הי' גילוי בלתי מוגבל.

ויש לומר, דזה שמביא בהמאמר [דתר"ל] גם דעת הרמב"ם [ומוסיף שכן הוא דעת הרס"ג, הרד"ק, ועוד], הוא, כי בהתלבשות שבביהמ"ק היו שני הענינים. דבחיצוניות, ההתלבשות (גם ההתלבשות דביהמ"ק) היא ירידה וצמצום – היסוד דשיטת הרמב"ם. ובפנימיות, ההתלבשות בביהמ"ק הוא גילוי אמיתית הבל"ג שביכלתו להתלבש גם במקום גשמי – היסוד דשיטת הרמב"ן. ולהעיר, דענין זה (שהתלבשות הוא גילוי אמיתית הבל"ג) נתבאר בתורת החסידות דוקא, לפי שפנימיות התורה מגלית הפנימיות שבכל ענין.

(7) וגם למעלה מגדר עולמות הרוחניים, כמ"ש (מלכים-א ח, כז) השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה. וראה סה"מ תרמ"ג ע' פז ואילך.

(8) ראה גם סה"מ תר"ל שם (ס"ע סה), דזה שהגילוי שבביהמ"ק האיר בבחי' מקום הוא ע"ד מ"ש (תהלים קיג, ה"ו) המגביהי לשבת (ולכן) המשפילי גו' (גם) בארץ. וראה לקו"ת שה"ש מ, סע"ד ואילך (הובא בסה"מ תר"ל שם) „זה שהוא ית' משפיל את עצמו להשגיח בשמים וארץ גשמיים זהו גדולתו יותר ממה שברא עולמות עליונים”, כי זה „שהוא ית' משפילי לראות כו' הוא מפני שהוא ית' מגביהי”.

(9) להעיר מבר פ"ד, ד (הובא בסה"מ תר"ל שם ס"ע סב) „הביא לו מראות קטנות כו' ראה בבואה שלך בהו ראה אותה קטנה”. דהגם שאין זה שינוי בהאדם עצמו, מ"מ, במראית קטנה, נראית הבבואה שלו קטנה.

[כד"ה וראה תר"ל מביא] דבהשראת השכינה בבית המקדש, שהי' במקום גשמי, ישנם ב' דיעות. דעת הרמב"ם [וכ"ה דעת הרס"ג, הרד"ק ועוד], דכיון שהקב"ה אינו בגדר מקום לכן אין שייך לומר שהשראת השכינה היתה במקום המקדש עצמו (באופן התלבשות), כי אם, שמקום המקדש הוא מוכשר שיהי' על ידו גילוי אלקות לישראל שבאו לשם. וע"ד כתיבת שכל ע"י אצבעות היד, שהיד היא רק אמצעי שעל ידה נמשך השכל (בדרך מעביר), אף שהיד עצמה אינה משגת השכל. ודעת הרמב"ן⁵ היא שהשראת השכינה בבית המקדש היתה באופן התלבשות, שהגילוי הי' בהמקדש עצמו. וע"ד משכן השכל במוח, שהשכל הוא מלוכש בהמוח והמוח משיג את השכל. וההכרעה בתורת החסידות⁶ היא כדעת הרמב"ן.

[ולהעיר, שבכלל, המעלה שבהתלבשות היא בנוגע להתחתון, אבל בנוגע להמשכה עצמה, ההמשכה שבדרך מעביר היא נעלית יותר מהמשכה שבדרך התלבשות. דכשהמשכה מתלבשת בהתחתון היא מתצמצמת ומשתנית כפי הכלי של התחתון, משא"כ כשהיא בדרך מעביר אינה מתצמצמת כ"כ. וכמובן גם ממשלים הנ"ל, שהמעלה דהתלבשות השכל בהמוח היא בנוגע להמוח, שהמוח משיג את השכל, אבל בנוגע להשכל, ע"י שהשכל מתלבש במוח הגשמי, נעשה בו

(1) בענין ב' הדיעות באופן השראת השכינה בביהמ"ק – ראה עבודת הקודש ח"ג פנ"ה [וראה גם כוזרי מאמר ב' ס"ח, ס"י וס"ד. עיקרים מאמר ב' פ"ז. ועוד]. ובדרושי רבותינו – אוה"ת ויצא קצת, א ואילך. ביאור"ז להצ"צ ויצא ע' קג ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' פג ואילך. ועוד.

(2) מו"נ ח"א פכ"ה.

(3) ראה ס' האמונות והדיעות להרס"ג מאמר ג' פ"י. וראה גם שם מאמר ב' פ"ח.

(4) ראה פירוש הרד"ק עה"פ מלכים-א ח, כז. וראה כלי יקר שם.

(5) בשער הגמול. וראה גם פירוש הרמב"ן עה"ת ס"פ פקודי.

(6) מקומות שבהערה 1.

נספחים

סימן א

משיחת ש"פ ויק"פ תשל"ז נדפסה בלקו"ש חלק טז, שיחה ה' לפ' תרומה.

★

הערה 11 – מנחות פח, ב: דתניא מנורה ונרותיה באות מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה מן הככר ר' נחמיה אומר מנורה היתה באה מן הככר ולא נרותיה ומלקחיה ומחתותיה באות מן הככר במאי קא מיפלגי בהאי קרא דתניא (תרומה כה, לט) ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה שבאה מן הככר מנין לרבות נרותיה תלמוד לומר (תרומה כה, לט) את כל הכלים האלה יכול שאני מרבה אף מלקחיה ומחתותיה תלמוד לומר אותה דברי רבי נחמיה. קשיא דרבי נחמיה אדרבי נחמיה. תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה. ר' יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה באה מן הככר. ואלא מה אני מקיים את כל הכלים האלה שהיו כלים של זהב. זהב בהדיא כתיב בו (תרומה כה, לז) ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור כו'.

ברייתא דמלאכת המשכן פ"ט: כשהיא באה של זהב טעונה מקשה, כשאינה באה של זהב אינה טעונה מקשה. כשהיא באה של זהב טעונה גביעים כפתורים ופרחים, כשאינה באה של זהב אינה טעונה גביעים כפתורים ופרחים. כשהיא באה של זהב טעונה ככר, כשאינה באה של זהב אינה טעונה ככר. ר' יהושע בן קרחה אומר אותה מככר ואין נרות' ומלקח' ומחתות' מככר שנא' (תרומה כה, לט) ככר זהב טהור יעשה אותה ומה אני מקיים את כל הכלים האלה שיהיו כלי זהב טהור.

רמב"ן: "ככר זהב טהור" – שלא יהיה משקלה עם כל כליה אלא ככר לא פחות ולא יותר לשון רש"י. וכן הוא פשוטו של מקרא.

אבל אם הדבר כן תימה גדול שלא יתן הכתוב משקל למנורה כמה יהיה בה מן הככר ויוכל לתת חצי הככר או יותר במלקחים ובמחתות שהם כלים נפרדים ממנה וימעט בה או שיתן במנורה ככר פחות מנה ובכל הכלים האלה מנה. ועוד מה טעם שתשקל המנורה עם כלים רבים נפרדים במשקל הככר ולמה לא נתפרשו כמה יהיו המלקחים והמחתות שיעשו ממנו.

אבל אין דעת רבותינו כמו שאמר הרב אלא כך שנו חכמים במנחות (פח) מנורה ונרותיה באה מככר ולא מלקחיה ומחתותיה ומה אני מקיים את כל הכלים האלה לרבות את הנרות דברי רבי יהודה רבי נחמיה אומר מנורה באה מככר ולא נרותיה ומלקחיה ומחתותיה ומה אני מקיים את כל הכלים האלה שיהיו כלן של זהב. ושם אמרו לדברי ר' יהודה שהיו הנרות מקשה עמה ואף על פי כן יקראם הכתוב הכלים האלה מפני שהם כלים לקבול השמן ויש להם שם בפני עצמן. ובשאר המנורות נעשים נפרדין

ממנה. ולדברי ר' נחמיה אמרו שם שאין הנרות עמה מקשה. והנה על דעת רבי יהודה לא יבא במשקל הככר אלא גוף המנורה כמה שהוא עמה מקשה לא כלים נפרדים ממנה כלל ולדברי רבי נחמיה אמרו שם ומה אני מקיים את כל הכלים האלה שיהיו כלן של זהב ולא נצרכא אלא לפי נרות.

ועל דרך הפשט יאמר ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה יעשה זהב טהור, כי לא פירש תחלה בנרות שיהיו זהב כלל וכן במעשה אמר (ויקהל לו כג) ויעש את נרותיה שבעה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור ואין זהב טהור חוזר רק על המלקחים והמחתות. וחזר ואמר (שם כד) ככר זהב טהור עשה אותה ואת כל כליה שעשה כל כליה זהב טהור ולא מן הככר.

ויכנס עוד בכלל כל כליה כלי השמן, שהרי עשה לה כלים רבים מלבד אלה הנוכחים. כמו שנאמר במסעות (במדבר ד, ט) וכסו את מנורת המאור ואת נרותיה ואת מלקחיה ואת מחתותיה ואת כל כלי שמנה אשר ישרתו לה בהם. והכתוב שאמר (שם ח ד) עד ירכה עד פרחוה מקשה היא כפי פשוטו כך נראה שגופה מקשה ולא נרותיה.

וכל זה לפי שטת הגמרא אבל בברייתא של מלאכת המשכן (ט דף ש"א ב) שנויה בענין אחר מנורה שעשה משה במדבר היתה באה של זהב וטעונה מקשה וטעונה גביעים כפתורים ופרחים שנאמר (לעיל פסוק לא) ועשית מנורת זהב טהור. שומע אני יעשה אברים אברים וידביקם, ת"ל ממנה יהיו (פסוק לו). מנין לרבות את נרותיה שיהיו ממנה, ת"ל יעשה (בפסוק שלפנינו). יכול שאני מרבה גביעיה כפתוריה ופרחיה, ת"ל אותה (שם). ומה ראית לרבות את נרותיה ולהוציא גביעיה כפתוריה ופרחיה. אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את נרותיה שהן נעשין עמה ומוציא אני גביעיה כפתוריה ופרחיה שאין נעשין עמה. ומנין לרבות מלקחיה ומחתותיה ת"ל יעשה (שם). יכול שאני מרבה את הצבתים ואת המלקטאות, ת"ל אותה (שם). ומה ראית לרבות מלקחיה ומחתותיה ולהוציא את הצבתים ואת המלקטאות אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני מלקחיה ומחתותיה שהן משתמשין עמה ומוציא אני את הצבתים ואת המלקטאות שאין משתמשין עמה. רבי יהושע בן קרחה אומר אותה מככר ואין כליה מככר שנאמר ככר זהב טהור יעשה אותה ומה אני מקיים ואת כל כליה (להלן לו כד) שיהיו זהב טהור. עד כאן הברייתא.

ונראה ממנה שהיו הנרות והמלקחים והמחתות כלן עמה מקשה. ואין המלקחים צבתים, אבל עשה על פי הנרות טס של זהב פותח וסוגר ושוכב עליו שלא יפול בשמן דבר כאשר עושים היום במנורות של מלכים והוא מלשון (תהלים כב, טז) ולשוני מודבק מלקוחי שיקרא מה שעל הלשון ומתחתיו "מלקוחים" שהם לוקחים הלשון באמצעם. והמחתות הם ספלים שתחת כל נר ונר לחתות ניצוצי אש שיפלו ממנה. והכל מקשה ובאין מן הככר אבל הצבתים והמלקטים שאין תשמישן בעצמה אבל הם כלים נפרדים ממנה ואינן חבור בה, אין באין מן הככר כלל. וכן מיעטו בברייתא

שיחה א

ממאמר ד"ה וארא תשל"ה נדפסה בסה"מ – מלוקט ח"ה.

הערה 4 – וראה כלי יקר שם: ז"ל הכלי יקר (להרב שמואל בן אברהם לניאדו): "ורש"י ז"ל האמנם לשון תמיהה. לא יכלכלוך לא יכלוך, ע"כ. וכן הרד"ק ז"ל שהה"א פתוחה כי היא לתמיהה, כלומר באמת הוא שישב אלקים עם האדם בארץ זה לא יתכן להאמין כי אתה תתברך ותתעלה על הכל אין לך מקום שיכילך כי אתה מקום העולם ואין העולם מקומך. אם כן מה שבניתי הבית לך אינו אלא דרך משל שיהיה רצונך וכבודך נמצא בבית הזה לשמוע אל התפלה אשר יתפללו במקום הזה, ואף על פי שבכל המקומות הוא רצונו אל הצועק אליו בלב שלם לשמוע תפלתו, בקש שלמה ע"ה שיהיה המקום הזה הנבחר מסייע אל המתפלל, בבית הזה בקרוב יותר משיתפלל במקום אחר".

ובהמשך דבריו כתב "והזכיר השמים לומר שהנה השגחתך עם היות שהצד השובה שבהם כפי ערך גדולתך ששמי השמים הנה הנם יחדיו בלתי ראויים להכילך לרוב גדולתך לאין תכלית, ז"ש הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך. וכן יתיישב אם נפרשהו בתמיהה כדרש"י והרד"ק ז"ל והמתרגם, שהעולם תמיהים ואומרים כי האמנם ישב אלקים על הארץ לא יתכן, ולכן אמר ישב שלא לנוכח שהם דברי העולם ועתה כראותם השגחתך עין בעין אתה בקרב העם הזה בבית הזה יאמן נא דברך עם היותם תמיהים באומ' כי האמנם ישב אלקים על הארץ, והדין עמהם כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך עם היותם שלמים בסיבה החומרית חומרם זך והצוריית נאה מאוד והסיבה הפועלת הוא יתברך, אף כי הבית הזה שהוא עלול מצד הסבה הפועלת בהיותו נבנה על ידי שהוא חסרון גדול בחוקו של בית כי מה אני ומה חיי ילוד אשה, ז"ש אף כי הבית הזה, מורה באצבע על חולשתו מהשתי הסבות הנז', והסיבה הג' והיא הפועלת עליה אמר אשר בניתי בהיותי אני הבונה חלוש ועלול הבית הזה יותר ויותר.

ואמר לא יכלכלוך לכל הפי', שלא אמר לא יכילוך שהרי הוא יתברך ברחמיו וענותנותו עשה שיכילוהו עם היותו נמנע, אבל מה שהודיע שלמה הוא שלא תחשוב שיש בהם הכנה כדי להכילו כי האמת הוא שאין חקר לגדולתו ואין בהם הכנה מספקת להכילו כי כל הנבראים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו ובערכו, ז"ש לא יכלכלוך לשון כלכול שאם היתה בהם הכנה לקבל אורו הנה היתה ההכנה ההיא כמו כלכול האל שתשרה עליהם אור פני השי"ת, לז"א לא יכלכלוך ולא אמר לא יכילוך. וכזה נבין תירוץ שני להזכירו השמים ושמי השמים כי בבחינת ישיבתו יתברך בשמים הוא חידוש גדול עם היותם שפלים בערך שמי השמים, ולזה הזכיר הנה השמים שהשי"ת עומד בהם, וכל שכן בשמי השמים עם היות ששמי השמים לא יכלכלוך וכ"ש השמים. ע"כ.

זו גביעיה כפתוריה ופרחיה שאם רצה שלא לעשותה עמה מקשה רשאי. ונתן הטעם לפי שאין נעשין עמה. כלומר שאין מעכבין בה, שאם עשאה של שאר מיני מתכות אינה באה גביעים כפתורים ופרחים (מנחות כח, א) אבל קנים מעכבין בה לעולם.

ולפי הברייתא הזו אמר הכתוב ואת כל כליה (להלן לו כד) לרבות שעשה לה כל הכלים הצריכין לשמושה והראוין לה זהב והם הצבתים והמלקטאות הצריכין לכל המנורות בתשמישן. וכן לכל כלי המשכן וגו' (להלן כז יט) כלים הצריכים למשכן לא פירש אותם ולא הזכיר בהם רק שיהיו נחושתי. אבל כבר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה הם הנזכרים בה וכולם מקשה עמה. ויתכן שגם מה שאמר במעשה ואת כל כליה (להלן לו כד) רמז לכלים האלה הנזכרים בה שהיו כלם עמה כבר זהב כפשוטו של מקרא.

אבל כלי שמנה לא הזכרו במעשה כאשר לא הזכרו בצוואה וברצון עצמם עשו אותם ואולי לא עשאו בצלאל, אבל יחידים עשו אותם ומסרום לצבור. ועל הכלל גופה באה מכבר ואין דבר שחוץ לגופה בא מן הכבר לדברי הכל.

הערה 12 – ישע"י ו, ו: ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה במלקחים לקח מעל המזבח.

תרומה כז, ג ובפרש"י: "ומחתתיו" – בית קבול יש להם ליטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מזבח הפנימי לקטרת. ועל שם חתייתן קרויים מחתות כמו (ישעיהו ל). לחתות אש מיקוד ל' שאיבת אש ממקומה וכן (משלי ו) היחתה איש אש בחקו.

הערב 17 – ברייתא דמלאכת המשכן: שומע אני יעשה אברים אברים וידביקם לת"ל ממנה יהיו.

ספרי בהעלותך ח, ד: או יעשה אברים אברים, ת"ל ממנה יהיו.

הערה 23 – פרש"י דה"ב: ואת המנרות ונרותיהם – להוציא מלבן של מפרשין נרות היו עושין מגופה של מנורה ואדוקין בה שהרי כתיב ואת המנורה ונרותיהם מה שהזכיר את הנרות בפני עצמן ולא שאר מעשה המנורה בפני עצמן גביעים כפתורי ופרחים מכלל שלא היו הנרות אדוקין והואיל ואין אדוקין בה נראה כמעשה אחר וצריך להזכיר נרותיהם אבל שאר מלאכות שהיו אדוקין בה אינו מזכירם שנקראים על שם המנורה ומה שעשה עשר מנורות ועשר שלחנות ועשר כיורים והכרובים וכל אשר עשה מפורש בברייתא דר' פנחס בן יאיר.

הערה 29 – וראה פרש"י מנחות שם ד"ה נר של מקדש: וז"ל: נרות הקבועים במנורה שמדליק בהן שקורין קדשויליי"ש.

סימן ב

הערה א

מלקו"ש ח"י"ח ע' 136 הערות 37, 38.

לזירוז התגלותו המיידית של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

•

לז"נ

הרה"ח הרה"ת ר' צבי הירש בן

הרה"ח ר' בן ציון ע"ה

נלב"ע ז"ך אלול ה'תש"מ

ומרת רבקה בת הרה"ח ר' צבי ע"ה

נלב"ע כ"ט תמוז ה'תשס"ב

שפריצער

נתרם ע"י בניהם – יבלח"ט –

הרה"ת ר' שמואל והרה"ת ר' יעקב מרדכי

שיחיו

שפריצער

•

לזכות החייל בצבאות ה'

שלום מענדל שי'

לרגל לידתו ביום כ"ח תמוז

הי' תהא שנת פלאות אראנו

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' מנחם ומרת חי' מושקא שיחיו

קלמנסון

